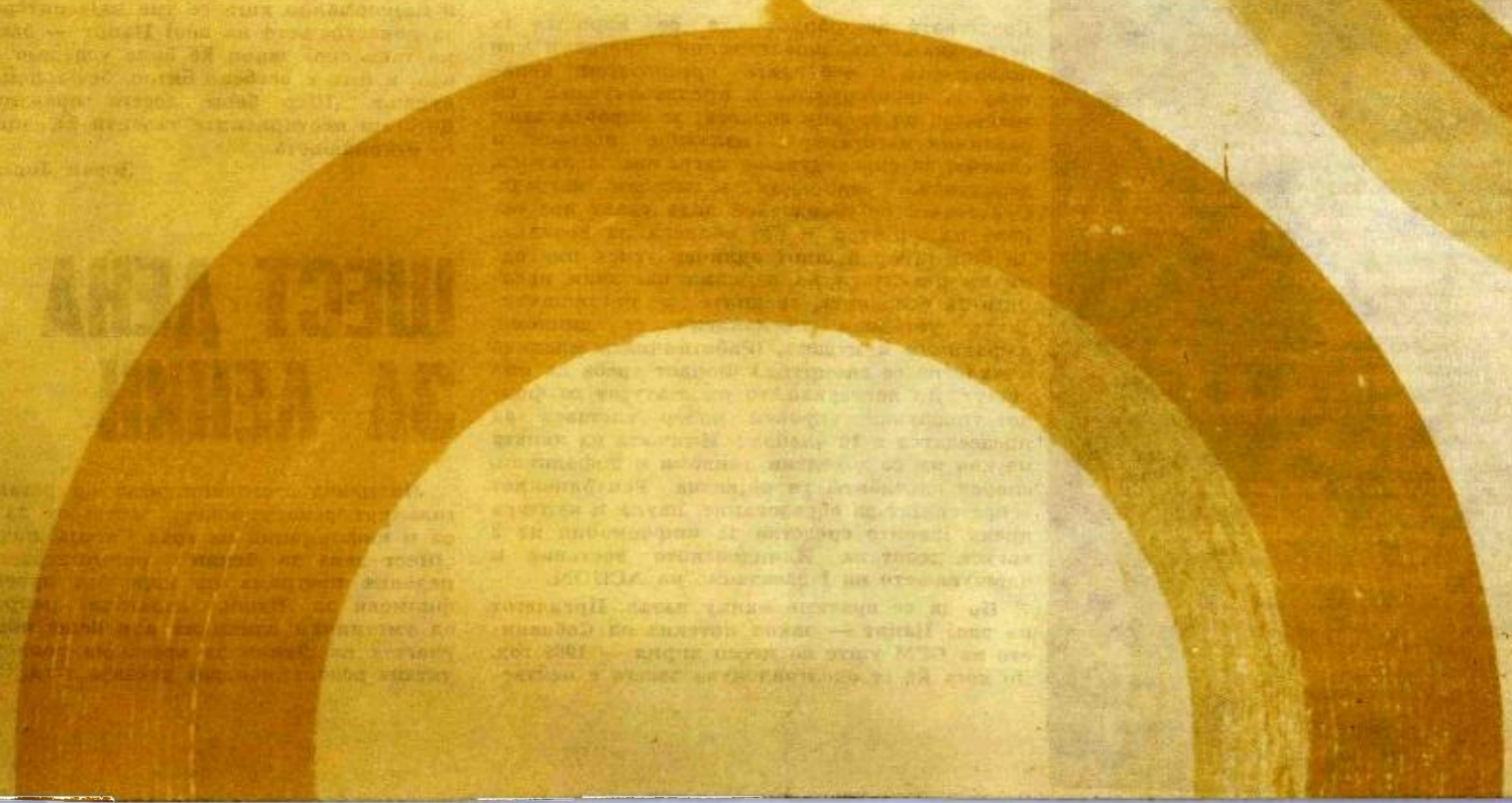

ОЮОКУС

**БРОЈ 27
6 АПРИЛ 1970
ЦЕНА 0,50 ДИН.**

**И ВАМУ И ТАМУ И НЕГДЕ
И СЕГАЕ**

„Ф О К У С“

неделник за млади

Издавач Градска конференција на СМ на Скопје

Весникот го уредуваат: Спасе Јовковски, Владимир Шопов, Љубимир Вељковиќ, Александар Чомовски и Аљоша Руси

Техничко и ликовно обликување:

Ристо Куфаловски

Лектор: Јасмина Јанева

Дистрибуција: Златко Пановски и Горазд Росоклија

Редакција и администрација — Градска Барака број 2

Телефони 32-170 и 32-010

Годишна претплата 20 динари, полугодишна 10 динари

Главен и одговорен уредник: Аљоша Руси

Печатница „Нова Македонија“

Неоткриените Таленти ќе причекаат со откривањето

На ден 24 март претседателството на Републичката конференција на Сојузот на младината на Македонија одржа седница. Една од точките на дневниот ред за која повеќе се дискутираше беше разгледувањето на Нацрт — законот за стимулирање на талентираноста и успехот на младите. Со овој Нацрт-закон се предвидува да се обезбедат материјали и други услови за стимулирање на младите луѓе кои имаат особени интереси, склоности и способности за поголем научен, технички, уметнички и други достигања. Поставена е и граница. Тоа се млади луѓе до 27 години. Се предвидува да се основа републички фонд во врска со тоа стимулирање. Извори на тој фонд треба да се:

- средства што се обезбедуваат од Републичкиот буџет,
- средства што ги даваат работните и другите организации.
- податоци, завештаниа и слично
- камата на средствата на фондот вложени во банките.

Средствата на фондот ќе се користат за остварување на дополнителни програми во школството и работните организации, пона-таму за проширување и предлабочување на знаењата од оделни области; за спроведување различни натпревари, изложби, настапи и слично; за спроведување наградни конкурси, доделување стипендии и посебни награди. Средствата од фондот се доделуваат врз основа на конкурс, и без обврска на враќање. За континуиран општ одличен успех или одлични резултати во одделни наставни предмети за основните, средните и високошколските установи предвидени се дипломи, пофалници и медали. (Работничката младина никаде не се спомнува.) Фондот треба да има статут. До донесувањето на статутот со фондот управуван управен одбор составен од претседател и 10 членови. Имињата на лицата на кои им се доделени дипломи и пофалници, според одредбите, ги објавува Републичкиот секретеријат за образование, наука и култура преку јавните средства за информации на 2 август, денот на Илинденското востание и одржувањето на I заседание на АСНОМ.

Но да се вратиме малку назад. Предлогот на овој Нацрт — закон потекна од Собранието на СРМ уште во месец април — 1969 год. До кога ќе се одолговлекува засега е неизве-

сно. Дека овој Нацрт — закон има многу не-одредени ставови и слабости покажа и дискусијата на гореспомнатата седница. Се слушаа мислења да се одреди точниот процент од републичкиот буџет наменет за овој фонд. (Се спомна бројката од 250000 нови динари годишно.) Очигледно на овој фонд неопходна му е помош од други извори — како што се работните организации.

Постои потреба овој фонд да стане масовен; да навлезе во сите средини на младите луѓе, во сите комуни, и никако не смее да остане на една аморфна републичка висина. Особено е потребно да биде пристапен за младината вклучена во производството. Би било непожелно фондот да се расцепка на општински размери, затоа што во тој случај многу млади луѓе ќе се стават во неравно-правна положба. (Во зависноста од големина-та и економската сила на општината.) Пона-таму овој фонд не смее да ги покрива досе-гашните форми на стимулирање, но да биде нешто повеќе; Стимулирање на особенозна-чајни резултати и таленти кои се извишуваат над просечната надареност. Да се овозможи до највисок степен, специјализирање и сли-чно. Во спротивно и овој фонд ќе се стопи во сивилото на сите досегашни стимулирања. Целта на овој фонд ќе биде само откривање и наградување на истакнати, но и нивно одржување.

На седницата се јавија и мислења и про-тивмислења околу тоа дали да се даде извес-но име на фондот. (Слично како „Вук Кара-џиќ“ во Србија.) Сметаме дека тоа и не е она најважното.

Овој стимулативен систем не смее да пре-расне во обична борба за наградите, зашто постои можност овие пофалници, дипломи и медали да доведат до спротивен ефект. Нема да биде лошо ако предложениот Нацрт — за-кон биде разгледуван и од што повеќе мла-дичи во сите слоеви од општеството. Тоа е и најнормално кога се тие најзаинтересирани за донесувањето на овој Нацрт — закон. Са-мо така овој закон ќе биде успешно облику-ван, и што е особено битно, без големи одли-кувања. (Што беше досега практикувано.) Дотогаш неоткриените таленти ќе причекаат со откривањето.

Зоран Јорѓакиески

ШЕСТ ДЕНА ЗА ЛЕНИН

По повод стогодишнината од раѓањето на големиот револуционер, центарот за култу-ра и информации на град Скопје, под насл-ов „Шест дена за Ленин“, организираше едно-неделна програма на која беа проектирани филмови за Ленин, излагани репродукции од уметнички слики на кои беше обележана улогата на Ленин за време на револуцијата, читана револуционерна поезија и тн. Со други

зборови, беше направено многу, овој јубилеј да не остане без соодветна манифестација кај нас.

Сето тоа ќе беше многу убаво, ако се обезбедеше и масовност во посетата на тие манифестации. Освен првиот ден, на свечаното отворање на изложбата на фотографии и репродукции, кога присуствуваа неколку „видни“ граѓани и општествени работници, останатите беа скоро непосетени. Одвреме на време ќе се видеше некое прволаче или некои ученици на основните училишта како занесено ги гледаат филмовите за животот на Ленин.

Причината за ваквата индиферентност е неразбирлива кога ќе се земе во предвид фактот дека Ленин е сепак личност која би можела да побуди интерес кај многумина. Можеби за тоа е причина и фактот што сме преоптеретени од секакви јубилеји и прослави, па се дошло до извесна нетрпеливост кон ваков вид на манифестации, или пак формалноста на начинот на кој беше организирана прославата. Но, во секој случај, се заморивме од малечки јубилеи, па за големите не ни остона снага.

Како и да е, годишнината е прославена, ако не масовно, тогаш барем формално.

З, Пановски

...И УШТЕ ЕДНАШ ЗА МАТУРСКИТЕ ТЕМИ

Болното прашање за матурските теми повторно го актуелизираме затоа што сметаме дека од последните водени дискусии, па до денес не е ништо сторено. Веќе десетина години си играме криенка со отворени очи, се залажуваме дека сме постигнале нешто со ваква матура, а сите сме свесни за вистинската состојба. Еве уште една генерација која ќе успее да се провлече со ваков „испит на зрелоста“. Со право се запрашуваме до кога вака? Основната цел на досегашниот матурски испит беше да се подготват учениците за користење со „непозната“ литература, да се поттикне нивниот творечки дух, со еден збор, да се потврди поимот „испит на зрелоста“ Во првите години мислиме дека овие услови биле задоволени. Подоцна се докажа дека апетитите на учениците не се толку големи. Наместо да бараат нови теми и области, да се продлабочуваат во работата, тие се задоволија со „преработување на старото, да се добие нешто ново“.

Нека не не изненади ако во огласитe на весниците некој ден сретнеме: „Пишувам домашни матурски задачи, заинтересираните нека се јават на шифра.....“.

Со самото тоа што се пронајдоа начини за лесно извлекување, мислите дека темите стануваат депласирани. Се наметнува прашањето: каков матурски испит треба да се полага и дали воопшто треба да се полага? За тоа каков треба да изгледа матурскиот испит не сме компетентни да предлагаме солүции. Класичната матура која уште порано стана „демоде“ никако не би одговарала во денешни услови. Можеби е прифатлива средината меѓу класична и денешна матура или пак некое сосема трето решение. Во овој момент едно е јасно: со ваквиот матурски испит не добива ниту ученикот ниту заедницата.

За сето ова сакавме да поразговараме со група наставници и ученици од гимназиите „Георги Димитров“ и „Јосип Броз Тито“.

ВАСИЛ ЧИПОВ, ДИРЕКТОР НА ГИМНАЗИЈАТА ЈОСИП БРОЗ ТИТО:

Основната интенција за домашна матурска задача е добра но за жал таа се злоупотребува. Досегашното ускуство покажува дека:

1. матурската задача може да се препише, купи или позајми
2. писмената работа по македонски јазик не преставува никаков филтер (бидејќи му се дозволува на кандидатот да оди понатаму)
3. предметот кој всушност претставува најтежок дел од испитот може да се одбере од полесните.

ДАМЕСКИ МИТКО, УЧЕНИК —

Задоволен сум со ваквиот начин на полагање. Поголемо оптеретување на матурскиот испит повеќе би се одразило на општиот успех во завршниот клас.

МИЛИЦА КРАНГО, ПРОФЕСОР ВО ГИМНАЗИЈАТА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ —

Темите се депласирани. Тие се изживевани и се сведуваат во автоматизација, нема никаков креирање.

ПЕТРОВСКА МАГДАЛЕНА И ДАВЧЕВА ЕЛКА, УЧЕНИЧКИ:

Никако не сме задоволни со ваквиот начин на полагање. Со сегашниот матурски испит не може да се оцени вистинската вредност на ученикот. Ние сме за укинување на матурскиот испит и за подобрување на работата во завршните класови.

НИКУЉСКИ ГРАДИМИР, УЧЕНИК —

Во колку ученикот одбере предмет кој ќе му користи во понатамошното школување, мислам дека ваквата матура има оправдување. Ако се оди по линија на помал отпор поарно матурскиот испит да се укине. Искуството по-

кажува дека поголем дел од учениците се определуваат за второто.

ДУШКОВ ДУШКО, ПРОФЕСОР ВО ГИМНАЗИЈАТА ЈОСИП БРОЗ ТИТО —

„Сум размислувал повеќе за матурскиот испит и мислам дека промената на испитот на третиот треба да се разгледува докомплексно, заедно со реформата на целото школство.“

ПОПОВИЌ ЛАДИСЛАВА, УЧЕНИК —

„Ние малците сме секогаш за промени. Пишувањето теми на досегашниот начин е остарено. Јас сум за припремање на матурски труд и тоа од повеќе ученици. По завршувањето на работата учениците би го бранеле својот труд пред класот или поширок аудиторинум.“

ВИТАНОВА БОСИЛКА, ПРОФЕСОР ВО ГИМНАЗИЈАТА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ —

„Сметам дека наместо матурска тема по добро би било ученикот да се припрема за одредена област и на училиште да работи еден вид писмена работа која би траела околу илестри часови. Со тоа би се избегнало „купување или копирање на теми“ и би се добила пореална слика за познавање на кандидатот.“

ДИМЧЕ ЈАКИМОВСКИ, ДИРЕКТОР НА ГИМНАЗИЈАТА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ —

„Во принцип сум за укинување на матурскиот испит. Во колку би останал, потребна е модификација со тоа што наместо матурска тема би се полагале 2-3 предмета по избор. Ако се извршат измени не треба да претставуваат некакво чистилиште, бидејќи самото понатамошно школување ќе изврши селекција.“

ТРИФУНОВСКИ ЦВЕТКО, УЧЕНИК —

„И сегашниот начин на полагање има свои добри страни, но не секогаш можат да се исполнат желбите на кандидатите, бидејќи постојат некои преоптоварени предмети па ученикот е приморан да работи тема од предмет кој не му одговара.“

ЉУБЕ АНДРЕЕВ, ПРОФЕСОР ВО ГИМНАЗИЈАТА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ —

„За да се зголеми интересот за предметите како што се мајчин јазик, странски јазици и математика, сметам дека треба да се изврши извесна стилизација, односно да се исфрлат непотребните области од пообемните предмети.“

Милошевски Петар
и Крцкоски Тихомир

ИСКАЖУВАЊЕ ЗА КУЛТУР НИОТ СТАНДАР РАД КАЈ УЧЕНИ ЦИТЕ

Да се истакнат впечатоците за културниот стандард на своите ученици и воспитаници, значи да се даде сопствена, а не генерализирана пресенка за фондот на знаењата од областа на културата во нашево време...

Необично интересна тема

Навистина, размислувањата на оваа тема не само што се интересни, туку тие можат да претставуваат и стимул за подигање на својата општа култура. Кон такво збогатување не гони денешниот степен на производните сили и односи во самоуправното општество, но и културниот стандард на поразличните слоеви во општеството со нивниот (мајка). Оттука на секој наш современик му е нужно да не замислува со своите сознанија од материјалната, а особено од духовната култура. Логично е и тоа дека како поединци одредени за една професија најмногу треба да работат да се знаења од одредената сфера на културата. Тоа не подразбира спротивно и припадност на културниот прогрес низ секојдневната работа.

Не се од помала важност и нашите знаења за општествениот живот од времето во кое живееме; ние, луѓето, се стремиме да сме со активен однос кон животот, па не смееме да си дозволиме живеење меѓу своите, а да не ги познаваме општествените норми.

Ако од сево ова поаѓаме при оценување вредноста на културниот стандард кај возрастните, тогаш со полно право се замислуваме со каков културен стандард се младите, како понатаму ќе го доградуваат, зашто допрва е животот пред нив и во него треба да се вклучат доволно подготвени.

Целокупната настава во училиштата од втор степен е еден од примарните извори за градење на културата кај личноста, но таа ја постигнува целта во оваа смисла со поголем успех ако ученикот сознательно се стреми да го постигне својот културен стандард, а не само по пат на принуда — преку оценувањето.

Методот на креативната анализа

Наставата по одделните предмети, пак, а особено набљудувањето и анализата на уметничката литература, овозможува да се добие претстава каков е степенот на културата кај ученикот. Низ наставата по овој предмет, на ученикот му е нужно да ги применува своите знаења од некои науки (историјата, политиката, економијата, социологијата, филозофијата, психологијата и сл.). Уметничката книжевност често пати се набљудува и како соопшник на другите уметности со правене споредба по начинот и средствата со кои одделните уметности ги соопштуваат животните вистини во музиката, сликарството и др.). Оттука произлегува дека преку наставата по овој предмет може да се добие претстава и за стандардот на ученикот од другите уметности.

Преку идејно-содржинската анализа на уметничките дела и општите поими за правците и насоките во историјата на книжевноста, се тежнее да се согледа колку книжевноста била одраз на стремењот во животот да преовладува доброто и убавото, па затоа низ наставата по мајчин јазик со литература се согледува какви позитивни морални норми бара младиот читател да има кај луѓето.

И најпосле, да споменам и тоа, дека анализата на формата на книжевниот текст, не само што го гради вкусот за убави, уметнички слики, ами истовремено се согледува колку до тој момент кај ученикот е изграден вкусот за убавото.

Моите согледувања за културниот стандард на учениците преку наставата по мајчин јазик со литература, се темелат на впечатоците што во овој однос ги имам од сегашното трето годиште (трети клас) на Гимназијата во која работам, зашто тие ми се најсвежи. Тоа пак не значи дека во своето досегашно наставно-педагошко искуство веќе не сум оформила свое мислење и за моите ученици и воспитаници од претходните генерации.

За нееднаквото ниво

Секој ученик или ученичка располага со одреден културен стандард, но кај некого е тој изразито богат (или просечен), додека кај друг е минимален. Ако ги бараме причините за таквите разлики, би требало да наброиме повеќе, но бездруго една од нив е оваа: колку поединецот бил заинтересиран и во колкава мерка вложил труд да го гради својот културен стандард. Сметам дека претежен е бројот на учениците што вложуваат сили во оваа смисла, во не е голем бројот на оние што се стремат кон максимум знаења од разните области на културата.

Понатаму доаѓам до сознание дека учениците располагаат со стандардни знаења од некои општествени науки, но потешко манипулираат со нив кога треба да се изгради синтеза на тие знаења, сеако со помош на наставникот тоа „неснаоѓање“ постепено олеснува.

Многу успешно младите ги согледуваат животните вистини уметнички претставени во

книжевното дело, само помалку ги одредуваат причините за постоењето на тие вистини, но на ваков проблем наидуваат во подолните класови на гимназијата, додека во третиот и четвртиот клас, користејќи го побогатиот културен фонд, повеќето од нив се ослободуваат од овој проблем.

Метод на писменото експонирање

Класните писмени задачи особено се погодни за снимање на учениковата личност по нејзиниот културен стандард. Незнатен е бројот на учениците чии знаења од општата култура се минимални или само фрагментарни. Мнозинството од нив успешно оперира со своите знаења и книжевноста ја покажува како одраз на времето во кое се создавала и она што неа ја прави да биде секогаш актуелна по содржината.

Што се однесува до јазичната култура, исто такв тешко е да се обопшти некаков став. Сепак, сметам дека не грешам кога мислам дека минимален е бројот на оние ученици што суштите се со потпросечна јазична култура. Ваква е мојата констатација кога станува збор за суштинските манифестации на јазичантска култура, но не и за формалната писменост. Најчесто по навика, или можеби затоа што не чувствуваат потреба од правilen правопис, прават бројни правописни грешки дури и по обработените правила од нашиот правопис на некои од часовите. Тоа не уверува дека луѓето тешко се ослободуваат од своите навика, па и од навиката за неправилно писмено искажување.

Не би сакала да се искажувам за културниот стандард на учениците преку бројот на прочитаните книжевни дела, зашто самите програми ги задолжуваат учениците да прочитаат голем број дела.

Писмената задача по македонски јазик со литература на завршните испити ученикот ја работи подолго време (по завршена настава од предметите). Преку неа професорот по литература конечно го дооформува своето мислење за културниот стандард на секој ученик и впечатокот во тој поглед е далеку позитивен одошто било кога дотогаш.

Тоа е радосен факт, па иако за професорот што ја води генерацијата е мошне напорно како прв прегледувач во одреден рок да го оцени тие задачи, тој напор полесно се поднесува, зашто задачата е огледало на културниот стандард на ученикот што е постигнат со заеднички сили — на наставниот кадар и ученикот.

ОЛГА ТЕОДОСИЕВСКА,

професор по македонски јазик со литература во Гимназијата „Г. Димитров“ —

СКОПЈЕ

За скопската Железарница, многупати сме спремни да зборуваме како за гигант на нашата тешка индустрија, колос што воодушевува со пространите полигони во кои, сред неиздржливиот шум на машините, се лее челикот, скапоцен и неопходен метал за индустријата.

Но, сето тоа сме го слушале или читале во вечерните или дневните весници, онака како што само можат секојдневните површно информирани граѓани да знаат за она што не спаѓа во „нивниот домен“ или не ги интересира доволно за да се запознаат одблиску со она што всушност значи основа на индустријализацијата, за која се мисли дека „ги оттуѓува луѓето“.

За Железарницата би можеле да зборуваме многу, би можеле да пишуваме страници за успехите и неприликите на колективот во кој работат околу четири илјади луѓе, со различни квалификации и афинитети. Но, нас не интересира нешто што е и поблиско до младите и важно за нивната иднина, кога ќе ги завршат студиите и ќе најдат на нов крстопат: каде да се за послат, каде има најдобри услови за нивното стручно усовршување, односно, стекнување практични познавања за она што теоретски го научиле во низата студентски години.

Значи, не интересираше профилот на младите приправници, оној профил кој сега тие објективно го имаат во оваа голема работна организација. А овде, во Железарницата има околу седумстотини приправници и од нив секојдневно многумина стануваат нови редовни работници, а на нивно место, секојдневно доаѓаат нивни вреници или колеги, по нивните квалификации.

Меѓу приправниците има различни категории работни луѓе: од полуквалификувани до оние со ви соко образование. Сите тие се приправници, сите тие ќе поминат најмалку шест месеци на приправничка работа, додека се вклопат во производството, дури ја стекнат неопходната рутина и навики, и конечно, довербата на нивните претпоставени, како добри работници, корисни за оваа работна организација.

Токму овие информации беа повод за разговор со претседателот на младинскиот комитет на Железарницата, Илија Бошковски. Тој е економист, млад човек, но во оваа фабрика има работено седум години. Значи, веќе одамна го стекнал потребното искуство како работник и заради тоа зборуваше за проблемите на младите приправници според она „што стои во службените акти и прописи“ — како што самиот се ограда. — Теш

ПРИПРАВНИЦИТЕ НОВ ОПШТЕСТВЕН ФЕНОМЕН ИЛИ ПРОБЛЕМ

ко е да се знае точниот број на приправниците кај нас, — вели Бошковски. — Секојдневно доаѓаат нови, млади луѓе што бараат и посетување, според кои секојдневно често ги распишуваме. Одзивот е добар, се разоира, зошто нема млад човек што би можел да седи во просториите на заводот за запоставување со месеци, кога овде веднаш му се овозможува да се вклучи во производството.

— Има ли и приправници во администрацијата?

— Сепак, околу една осмина од приправниците се млади економисти, правници, штотуку свршени студенти.

— Колку долго трае приправничкиот стаж?

— Околу шест месеци, но и по-долго. Зависно од тоа каде се вклучени нови работници во одредениот погон.

— зарем приправниците не се работници?

— Да, тие се работници, но со мало искуство. За тоа дали можат да преминат на редовна работа со решение, одлучува претпоставениот раководител. Тој се консултира и со неговите колеги.

— Дали тој ТРЕБА да се консултира по ПРОПИСИТЕ, или навистина се консултира?

— Јас можам да речам само она што го знам од прописите: одредби, зашто не знам поединечно, во секоја работна седница како тоа се применува.

— Како се наградуваат приправниците?

— Нивниот бод е одреден еднав пред и вреди сто и четириесет стотини динари. Но, во различни одделенија и погони, различен е бројот на бодовите. Сепак, тоа се мали варијации.

— Можат ли приправниците да бидат бирани во самоуправниите органи?

— СПОРЕД ПРОПИСИТЕ, можат. Но, почесто им се укажува до вербата во општествено-политичките организации: СКЈ, синдикати и други.

— Познавате ли некој приправник што е член на самоуправен орган?

— Не. Но, тоа не значи дека нема. Верувам дека сепак има.

— Дали, според Вас, младите приправници покажуваат доволна активност, дали со некаква освежувачка сила во производството и општествено-политичките организации?

— Не, за жал, тие носат свежина само со своите години.

Во разговорот со претседателот на младинската организација, постојано да ја одржувате и другата страна — младите приправници, за нивниот статус во Железарницата, за нивните желби, односот на по-

Приправници каде ви е местото? Приправниците во була

старите кон нив, нивните примања, желбите (ако ги имаат, а од разговорот што го водеме произлегува дека ги имаат) сите оние нешта што произлегуваат од положбата — приправник во работна организација.

Како што споменавме, во скопската железарница се примени околу 800 приправници и секојдневно се примаат нови и нови. Очекуваме дека во погоните ќе најдеме на повеќе такви и дека нема да биде тешко да се изведат блиц-интервјуите со истите. Меѓутоа, не беше така. Најнапред, како полесно би дошле до разговорот, се телефонираше во локалните центри и се бараа информации каде најмногу се концентрирани приправниците. Меѓутоа одговорите беа дека ги има, но не се знае каде се моментално и сл.

Откако не успеавме со телефонирање, почнавме со „прошката“ низ канцелариите на разни (не) одговорни, но и тука најдовме на популарното — „не знам точно“. Веќе почнавме да се сомневаме во информацијата дека се примени толку приправници. Од 800, ние не успеавме да пронајдеме ниту еден веќе помислувавме да издадеме оглас преку кој се бараат „изгубените“ приправници на скопската железарница. Но, на крајот на крајот по долго лутање успеавме да пронајдеме неколку млади приправници кои со задоволство ја прифатија нашата покана за разговор.

АНДОНОВ ИЛИЈА беше првиот со кого разговаравме за проблемите со кои се соочуваат приправниците на своите работни места. Тој има завршено средно техничко училиште и моментно работи како технички евидентичар со примања од околу 100 илјади дин. Член е на СК. Решението со кое станал редовен работник го добил пред еден месец по неколкумесечно работење како приправник.

Како приправник неговите примања биле далеку помали и тоа е единствената работа која не му се допаѓа во приправничкиот стаж. Освен тоа што е мал бројот на бодовите и висината на истите ни рече: бодовите се нормирани во однос на бројот и всушност е секаква дополнителна работа или вложување на поголем труд во работното време зашто бодовите и нивната „цена“ се исти.

ЗАГЕВ ЛАЗАР — има 21 година и е оженет. Прима околу 57 илјади или 350 бода. Има завршено средно индустриско, а во железарницата работи како квалификуван металург. Член е на СК две години. Го запрашавме за стату-

сот на приправниците, за нивните работни места и учеството на приправниците во самоуправните органи.

Приправниците во железарницата — ни рече, немаат одреден статус што се однесува до работните места. Тие се фрлаат на работа онаму каде што треба во моментот а в. онаму каде треба не кој да се замени или вистина. За ради тоа постојат чести преквалификации. Тој е истотака преквалификуван. Инаку, тој е веќе 5 месеци приправник и е незадоволен од приманоста кои искрено рече се минимални. Што се однесува до вледувањето во самоуправните органи тоа е невозможно.

ТРИФУНОВСКИ ВАСИЛ е практикант во скопската железара, што е малку подруго од статус приправник. Практикантите се во подобра положба од приправниците. Добиваат по 380 бода и истите имаат поголема „цена“. Прима 62.000 ст. динари што значи дека практикантите не се во некоја многу подобра положба. Инаку, порано работел во работната организација „Далекуводи“, а по враќањето од отслужувањето на воениот рок три години бил без работа. По три години залудно барање работа, бил примен во железарницата. Практикант е веќе два години и сè уште не добил решение иако веќе неколку пати бара тоа да му се даде. Смета дека тие немаат никакви права што се однесува до учеството во самоуправните органи што значи дека се „безименни“ букви. На мислењето на претседателот на младинската организација дека приправниците не се покажале онака како се очекувало од нив одговара дека премногу малку се платени да би ги изразиле своите полни квалитети.

ЦВЕТКОВСКИ ВЛАДО беше по следниот од следните со кои раѓаат паразите. Како и неговите прејмолници и тој е незадоволен од својот статус на приправник. По едногодишно приправникување наместо да добие решение на редовен работник го „преквалификувале“ во практикант. Како квалификуван електричар заработува некаде околу 55.000 ст. дин. И тој се сложува со мислењето на останатите дека приправниците се заповставени и дека ништо не можат да сторат за да се подобри положбата. Всушност како што ни рече, сите надлежни ја знаат положбата, па не прават ништо иако можат, а што би направиле ние кога никој не го слуша нашиот глас.

**СПАСЕ ЈОВКОВСКИ
ВАНЧО МУРАТОВСКИ**

На тапет општествениот план и...

Неодамнешните први проекции за изгледот на идниот општествен план 1971 — 1975 година, овие денови крена жагор во економските кругови. Почитувајќи ја важноста на овој тековен план за нашата заедница, а особено прашањето околу тоа како младите гледаат и што очекуваат од тој витално-значаен план за понатамошниот подем на нашата заедница, се произнесе потреба од една конверзација со неколку млади актери за истото (во насловот) формулирано прашање.

Ристо Антароров:

Право да ви кажам, тие општествено-економски проблеми воопшто не ме интересираат, да ме прашавте нешто за поп-музиката, тука би бил тенденциозно бесконечно. Да бидам искрен, повеќе ме преокупира на тоа поле, надворешната политика, за која интимно мислам дека е поважна.

Магдновска Верица:

Мене не ми е јасна една работа, како може да се бара од нас младите да знаеме за тој општествен план, кога многу малку сме информирани за истиот, Меѓутоа, тоа не значи дека не сме ангажирани.

Каранфиловиќ Раша:

Ајде бре, немој да ме замараш со тие „штосови“. Можеби ќе ти кажеш нешто повеќе за тој опш?, како она се викаше, ако за истиот нешто пишува во „Чик“, кој редовно го „учам“. Слушај, ајде да го оставиме тоа и да ти кажам што има ново . . .

На крајот, од овој блиц муабет со неколку леѓе, може без иногу „интелект“ да се заклучи дека општествениот план, во топ листата на интересирањето на младите, е наоѓа на прво место одзади.

Поповски Љубомир

За средно рочниот план

1970 година во Сојузната скупштина е во знакот, најнапред на разгледувањето на физиономија, разработката и на крајот донесувањето на новиот петогодишен план. Формулирањето на конкретните цели и задачите за наредните пет години, како и изнаоѓањето соодветни системски решенија, јасно говорат дека пред нашето општество, пред сè пред органите на власта и општественото самоуправање, стојат мошне одговорни и витални проблеми. Интензивните скупштински дебати при крајот на февруари го означува почетокот на работењето врз концепцијата на планот. Тие воедно изнесоа на видело поголем дел од прашањата кои се однесуваат на концепција на планот, но кои во потполност можат да послужат и во одредувањето на правците на делување на планот како и во изработката на предлог — планот. Заклучоците на скупштинските собори недвосмислено говорат во прилог на оваа теза. Предвидувањето на планот по кој ќе се движи до 1975 година СФРЈ, треба и ќе се базира на досегашниот од. Тоа од своја страна значи дека по разгледувањето на најопштите прашања за планот наскоро ќе уследи и опсежна и длабока анализа на постигнатите резултати по стапувањето на реформата. Реалното согледување на овие резултати ќе биде и гаранција за солидноста на базата на која ќе се ослонува план. Во таа насока Сојузната скупштина им го достави во почетокот на март на сите пратеници првиот дел на таканаречаната „сина книга“, каде на околу 300 страници е дадена анализа на најважните резултати на сегашниот план и на напорите за остварување на реформските задачи.

НЕКОИ РЕЗУЛТАТИ НА ПОРЕФОРМСКИОТ РАЗВИТОК

По силното дејствување на објективните економски законитости и развитокот на пазарите врз деловната политика на нашите претпријатија и како директен резултат од тоа сè по евидентната ориентација на претпријатијата на по квалитетното и по конкурентно производство, се во основа на реформските добив. Манифестацијата на горе наведените резултата-

ти во менувањето на структура на нашето стопанство и зголемувањето на извозот, особено на конвертабилните подрачја, зборуваат за нивната важност. Да го илустрираме ова тврдење со некои податоци во февруари изводот е зголемен за 50% во однос на истиот месец од минатата година. Извозот на конвертабилното подрачје во истиот период е зголемен за 46%, а таканареченото покривање на извозот со извозот за првите два месеци изнесува 76%, но со состојбата во стопанството не треба да бидеме задоволени „сината книга“ донесува сведенија по кој може да се заклучи дека во доменот на стабилизацијата на пазарот не е сторено она што реформата го бара. Првобитната стабилизација на пазарот веднаш по реформата беше заменета со компоненти на нестабилност кои и денес се манифестираат и чие негативно дејство во голема мера се одразува како на ориентацијата и на конкурентната способност на стопанството така и во доведувањето во прашање дури и на веќе постигнатите реформски цели. Проблемот на регионалниот развој во периодот на спроведувањето на реформата заслужува посебно внимание. Предвидениот раст, за два процента од југословенскиот просек, за неразвиените подрачја не се остварува. Иако се постигнати значајни резултати ова доведе до осетни одразувања и врз стопанските движења врз целата земја. За ова прашање многу се дискутираше и при неодамнешната скупштинска дебата, за што подоцна ќе стане збор. Да напоменеме дека во „сината книга“ се застапени уште многу проблеми и движења во сите подрачја на општествениот живот, без да се впуштаме во нивна анализа.

НЕКОЛКУ ПРАШАЊА ШТО СЕ ЈАВИЈА ВО СКУПШТИНСКАТА ДЕБАТА ЗА КОНЦЕПЦИЈАТА НА ПЛАНОТ

Да се вратиме на петогодишниот план осврнувајќи се на некои прашања кои беа изнесени на скупштинската дебата за неговата концепција. Да тргнеме од дилемата најнапред план и најнапред систем што се јави на февруарската седница на општествено — политичкиот собор на Сојузната скупштина. Заклучувајќи дека планот треба да се донесе на време и дека неговото доцнење би имало штетни последици пратениците на овој собор се осврнаа и на прашањето на соодветни инструменти со кои ќе се спроведува планот. Дилемата е сосема разбирлива. Без да се предимизионира ова прашање, т. е. имајќи на ум дека стопанскиот систем е само збир на инструменти со кои се спроведува утврдената економска политика, сепак е јасно дека без паралелно работење врз разработката на основните елементи и на планот и на системот, во конкретизацијата на планот не ќе можат во потполно да се вклучат и останатите фактори на планирање (претпријатијата, општините и републиките) затоа што ќе не даат реални показатели за нивните можности во наредниот период. Од друга страна временото донесување на пропратните инструменти значи и сигурен старт. Имајќи го во предвид фактот дека многу прогресивни скупштински решенија заради непропратеноста со соодветни системски решенија не ги дадоа бараните резултати, треба да се заложиме и за паралел-

но работење и на планот и на системот, уште повеќе кога се знае дека идниот систем нема да биде крпеница на стариот, ами систем кој доследно ќе се занимава на поставените цели на принципите на реформата и на самоуправавањето.

Во пратеничките дискусии особено место заведе проблемот на регионалниот развој во наредните пет години. Ова чувствително прашање бара свое решавање. Не се работи за прашањето развиените или неразвиените, туку станува збор за тоа дека среднорочниот план треба да овозможи оптимален развој за сите. Јасно е дека неразвиените подрачја ќе треба побрзо да се развиваат на нивниот развој не треба да биде условен со стагнација или смален развој на развиените краишта. Во овој дом треба да се бара и решение за компензирањето и тоа на строго научен начин. Кога сме веќе кај компензирањето да напоменеме дека со него не треба да се спречи само недозволеното и штетно преливање на средства од неразвиените во развиените краишта туку и да се оневозможи земјоделството и понатаму да биде жртва на постојаното одливање на средство од него. Прашањето на земјоделието, како извор за egzистенција на голем број луѓе и како дејност од која со право се очекува одреден економски ефект, како да беше запоставена во првите плански материјали. На ова поле треба доста да се стори за досегашниот скоро екстензивен развој на оваа дејност, во наредните пет години да го добие заслужениот третман.

Разработувајќи ги концепциите на планот мора да се има на ум и различните услови за стекнување доход меѓу пооделни гранки. Многу гранки на стопанството фактички се обезправени додека некои пак се доведени во крајно бенифицирана положба. За ова ни зборува и фактот дека некои гранки заради либерализираниот режим на цени, слободата на увозот и сировинската заштита како и царинската заштита, остваруваат највисока стопа на пораз, додека други пак заради строго контролираниот режим на цени како и слободниот увоз на истата стопа, остваруваат помала стопа на пораст на акумулација.

Погајќи од барања на Синдикатите во среднорочниот план постојано да се има на ум и јакнењето на материјалната база на самоуправавањата преку прерасподелбата на националниот доход во полза на работните организации јасно е дека една од интенциите на нашиот општествено — економски развој за наредните пет години, ќе биде и постојењето јакнење на улогата на непосредниот производител како во проширената репродукција така и во останатите области на општествениот живот.

Особено интересно за нас младите е предвидувањата дека до 1975 година ќе му бидат потребни на нашето стопанство половина милион млади, квалификувани и висококвалификувани стручни лица. Да напоменеме веднаш дека запослувањето млади кадри во овој број не е социјална потреба ами неопходен услов за постигнување на поставените цели. Се разбира ова ќе биде можно ако се запази предвидената стопа на растот.

Посебно значење треба да му се даде и на барањата во разработката и коначното форму-

лирање на задачите на планот, како и на системот, да дојде до израз меѓусебниот договор на републиките. Поголеми права на републиките би значеле поголема одговорност за нивниот регионален развој, а особено за остварување на заеднички договорените цели.

НАМЕСТО ЗАКЛУЧОК

Овде нафрлените прашања што се јавија во досегашната дискусија за планот не се единствени и конечни, тие претставуваат само почеток на најшироката дискусија за поставување конкретни цели и задачи за наредните пет години и нивното системско решавање. Во разгледувањето на „првата рунда“ од работата врз планот постојано ги споменува нашите цели. Да ги објасниме. Еве како ги формулираше Александар Грличков потпретседател на СИС, во своето излагање пред пратениците на Стопанскиот собор и Соборот на народите: „Тоа се... Брзиот и оптимален општествено — економски развој во што поставилни услуги, и нему адекватниот пораст на животниот стандард на луѓето. Тоа се напорите за поефикасно вклучување во меѓународната поделба на трудот и светските техничко — технолошки прогреси, за побрзо развивање на неразвиените подрачја на земјата“. Вака поставувајќи ги целите во идниот период ќе се тежи кон брзата стопа на растот (од околу 8%), потоа кон што поефикасно користење на доходот во модернизацијата и интензивирањето на производството, поголемо партиципирање по достигнувањата на полето на прогресивните достигнувања на науката и техниката, трансформирањето на образованието и со тоа развивање на научниот и културната дејност, како и јакнењето на сенародната одбрана.

Почнувајќи да работиме врз концепцијата на среднорочниот план превзедовме врз себе одговорна должност. Разгледувањата на досега постигнатите резултати на стопанската и општествената реформа, нивното правилно согледување како и правилното определување на сегашните тешкотии (како што се неликвидноста, порастот на цените, пропустите во инвестиционата и кредитно монетарниот систем, и редица други) ќе биде сигурен доказ дека ги познаваме нашите стварни можности и дека на тие основи ќе ги базираме нашите прогнози за иднина. Само реалните барања системски соодветно решени ќе вродат добри резултати. Останувајќи им доследни на реформските цели и задачи ќе треба да истраеме во напорите за отклонување на тешкотите на следени од сегашниот период во наредните пет години. Стабилизацијата на стопанството и низа прашања врзани со неа неговото развивање преку модернизацијата непосредната поврзаност со науката, со тоа и интензификацијата на производството, потоа решавањето на проблемот на економски нееднакво развиени подрачја со мерки кои ќе обезбедат оптимален развој за сите, јакнењето и развивањето на нашата култура, нашата наука и нашето образование, развивањето на општеството самоуправавање, се овласти кои ќе бидат вклучени петогодишниот план. Тие барат од нас како самоуправно општество преку најширок договор да го зацртаме нашиот реален пат до 1975 година.

Исо Руси

Интензификација и осовременување на наставните содржини

Од правилно поставените барања за реформата на Универзитетот и од правилното одредување на неговата функција, неминовно произлегува потребата од посовремена и поинтелигентна настава, а со тоа и стекнување на професионално знаење и збоготвување на соодветни квалификации какви што се потребни за нашето стопанство. Се поставува проблемот на кој начин да се промени начинот на едукација за да ги исполниме барањата кои ги поставува стопанството?

Неоспорно е дека во една фаза на нашиот општествен развојот ни беше неопходна широка база на стручни кадри т. е. квантитет со кој би се надолжил недостатокот кој се чувствуваше во одредени општествени сектори. Денес веќе ни се потребни високодиференцирани стручњаци и креативни, способни самоницијативно да дејствуваат во развојот и прогресот на сруктурите во кои дејствуваат. За да се постигне тој квалитет неопходно е спроведувањето на селекцијата на кандидатите, а потоа специјална подготовка на избраните за да добијат врвни стручњаци.

Едукацијата на тие стручњаци би требала да се промени од ривото. Студентот треба веќе да стане субјект на производниот процес т. е. воведување на едукација низ работа. Терминот студент го користиме за сите видови едукација.

Доколку е едукацијата подготвена, тогаш следното се едифицира треба да има редовно работно време (5-6 часа на ден со одмор од три месеци во текот на годината). Питоа, едукацијата во нов тип треба да се одвива преку вклучување во секојдневната работа на сопствена иницијатива, а едукацијата за трет степен и разните видови усовршување ќе бараат и оформување на посебно работно место. Преку вклучувањето во секојдневната работа, студентот ќе стекнува и неопходни практични знаења, така што во започнувањето на факултетот, неговото вклучување во процесот на

производство ќе биде без пречки, а приправничкиот стаж автоматски ќе треба да отпадне како излишен.

Вака замислената настава не може да се потпира веќе на институцијата предмет, туку на методската единица час. Тоа значи дека е неопходно воведувањето на проблемската настава. Едукацијата на студентите ќе се одвива преку курсеви за одредени проблеми. Институтот — клиниката, заводот и др. организираат повеќепати во текот на една година, курс по одредена проблематика, на кој курс проблемот се разработува од сите аспекти и од сите стручни специјалности, така што по тоа не се повтара таа материја од друг наставник по друг предмет, како што беше до сега. Бидејќи во исто време ќе се организираат курсеви по повеќе проблеми — студентот го посетува оној, кој што му одговара.

Курсот обезбедува совладување на одредена проблематика, а не само запознавање со таква. Значи, не постои само меморирање на факти истакнати во текот на едно предавање, туку напротив, работа, примена на одредени факти и со тоа секавање на небото значење, улога и придонес до решавањето на одредени проблеми.

Студентот од трет степен и стручњациите што се на усовршување задолжително треба да имаат свои работни места во организацијата во која се изведува ваков тип на едукација. Работни места од аспектот не на нивното плаќање, туку од аспектот на постоење на можности за директна работа по одделни проблеми.

Курсевите ќе ги водат и ќе помагаат околу изведувањето на едукацијата, диференцирани научни работници и педагози, кои имаат афирмирано искуство во соодветната гранка.

Според тоа, јасно е дека ваква едукација дава и целосно афирмирање на научната работа и диференцирано стручно дејствување.

Новиот тип на едукација воопшто не го негира поранешното. Напротив, тој се јавува како еволуционен следбеник, прилагоден за потребите на нашиот денешен развојот и да одговори на современите барања на реформираната економска база, т. е. едукација која ќе доведе до добивање на високостручни кадри, неопходни за нашето општество.

Цадовски Златко

ЕХ, КОГА БИ...

Деканот на еден американски факултет препорачал на своите колеги — професори да се придржуваат на следниве

„10 ЗАПОВЕДИ“

1. Студентот не зависи од мене, јас сум зависен од него!
 2. Разговарње со студент не е прекин на мојата работа, тоа е всушност мојата работа!
 3. Студентот ми прави услуга кога прашува за мене, јас му правам услуга кога работам за него!
 4. Студентот не е сува статистичка бројка, тој е од крв и месо како и јас, со сетива и емоции како и јас!
 5. На еден студент не му се противречува
 6. Студентот е човек кој ми ги соопштува своите желби, а моја должност е да му ги исполнам!
 7. Студентот е крвта и душата на мојот факултет!
- Нема навистина, десет, но и овие седум би биле достатни кога би...

НИ ЦРНО НИ БЕЛО

КАДЕ ПОНАТАМУ?

Секојдневните списанија не информираат за голем број демонстрации, манифестации, протести на студентите и нестуденти, на писмени и неписмени, на црни и бели, мали и големи за проблеми кои се од помало или поголемо значење. Голем број од овие начини на протести остануваат интерни, не доаѓаат до страниците на печатот. Имено, деновиве во Скопје една група на студенти од други Републики мораат да пишуваат транспаренти, да праќаат делегации и слични, веќе испробани методи на протест. Причините за ова се во тоа што на студентите од другите Социјалистички Републики им се одзема правото за добивање на студентски кредити.

Имено, граѓани на една социјалистичка заедница, како граѓани на ССФРЈ имат уставно, загарантирано право да живеат, да работат, да битсуваат на било која точка од нашата земја, а најмногу имаат право и да студираат каде што сакаат. Правото да студираат го добиле, но правото за добивање на кредит им е одземено.

КАДЕ Е ПРОБЛЕМОТ?

Проблемот е во следното: СР Србија донела одлука на студентите од Социјалистичка Република Македонија да не им доделува кредит (што досега беше практика) во колку Социјалистичка Република Македонија, односно Републиката заедница за образование

и кредитирање на студенти, сè до нивните општини не партиципираат со одредена сума. Како резултат на оваа во социјалистичка Република Србија студентски кредити добиваат студенти од општините Берово Делчево и Кичево кои партиципирале за своите студенти. Овие општини терет можат затоа што даваат по 2-3 студенти и за кои не е потребно повеќе од 15.000 нови динари. Истото не е случај со општините кои даваат повеќе студенти. Како резултат на оваа санкција на Републичко ниво дојде и до тоа студентите од СР Србија да не добиваат студентски кредити.

На состанокот кој беше одржан на 26. III. 1970 година, на кој присуствуваше студентска делегација делегирана од студенти од други Републики, Ректорот на Скопскиот универзитет, членовите на Извршниот совет на СР Македонија и претставниците од Републиката заедница за образование и кредитирање и претставници на сојузот на студентите, беше разгледуван овој проблем. Во едно беа согласени сите сите, а тоа е дека најмалку се виновни студентите. Имаше искажувања од страна на студентите дека оваа постапка се темели на една свесна дискриминација, на свесно едентификување со трулеж и дека Македонија не е колонија за собирање на пропаднати студенти. Меѓутоа, беше јасно покажано дека ваквото мислење е неосновано во чиј прилог беше и фактот дека студентите од Скопје немаат добиено кредити заради нерешени прашања на релација — општина Републичка-заедница за образование и кредитирање на студентите. Сите се согласија дека виновник за ваквата ситуација е Извршниот совет на СР Србија и дека тој заедно со СР Македонија треба што побрзо да најдат решение. Претставниците од Извршниот совет на СРМ дадоа уверување дека во текот на 24 часа овој проблем ќе биде разгледуван

и со добро расположение на СР Србија ќе биде успешно решен. Проблемот ќе биде решаван на ниво на Извршни совети зошто Законот за партиципација го има донесено Извршниот совет на СР Србија, а не Републичката заедница за образование и кредитирање на студентите.

Но, додека околу севе ова се полемизира, конфронтира, инател и надмудрува останува фактот дека околу 600 студенти остануваат незгрижени.

Доаѓало и до исфрлање на студенти од домови, несреден живот, редуцирана храна. Сето ова се случува за време на јуларската, се случува сега во априлската, а тука е и јулската искитна сесија. Борбата за знаење е заменета со борба за опстанок во дом, за опстанок на stomакот. Затоа овие студенти „трбухом за крухом“ како што велат тие се фатија за најлошо, за паролти, заканување и друго. „Моравме да пристапиме кон несоцијалистички методи за да се покрене прашањето кое беше познато и за кое се има зборувало уште во почетокот на учебната година“ велат тие.

Со каквo право се малтретираат студентите. Дали веројатноста работи на ниво на Републички заедници или на ниво на Извршни совети треба да ги почувствува и гладниот студентски stomак. Дали Човекот треба да го именуваме со динар? Има ли малку хуманост, па заради еден, конфликт на високо ниво да страда студентскиот stomак, на ниско ниво. Шовалжни ли се една или две милијарди динари на ова општество или 600 студенти мислат? Дали зборувате „човек, како тоа гордо звучи“ ќе го истоветуваме со „Динар како тоа гордо звучи“.

НЕШТО ЗА НА КРАЈ...

И нека не не запрепасти, ако едно утро студентските паролти бидат испишани со зборовите на американскиот „хипи“ водач Чери Рабин „Нашата судбина е да отфрлиме систем кој не отфрла“.

— В. Георгиев

Rodin: „Der Denker“

Rodin: „Der Denker“

Rodin: „Der Denker“

QUO VADIS КУЛТУРО?!

Пред неколку години беше одржана во Белград на Коларчевиот универзитет предавање, на кое беше констатирано дека пирамидата на културата во социјализмот обично има широка база, но и недостасува врв.

А кога кај нас и во нас и понатаму е присутен белегот на неписменоста и нејзиното повампирување изразено во „наивната“ дропка една петина неписмени и уште толку, ако не и повеќе, полуписмени, се само пристojни аргументи за погоренаведената констатација. Сите денес остро се сложуваат (професори и ученици, војници и старешини, свештеници и инжињери, тенејџери и пензионери, лекари и пациенти, политичари и политиканти, шефови и директори) да ги актуваат сите оние кои се за аристократизирана култура, затворена во себе, опснетата со апстрактно естетизирање.

Ретко е, исклучително е такво единство, спектакуларен е тој атак и во толку е овој широк фронт помонументален затоа што му припаѓаат скоро сите. Нема таков уметник, нема такво уметничко пледоаје, нема таков креатор и творец — кој во ова наше сегашно траење, нема изјавено дека твори за публика, работникот човек, за ова наше постојбинско време.

Изјавите се, логично, полни со различни пристапувања и аспекти, но сите (пролетерски) се за напред, за развивање, ширење и елевација на културата. Меѓутоа, присутен е еден специфичен проблем на тој меѓдан, на тој фронт не говори, принципи, изјава и ставови нема за сите нас достапно истакнати аристократи на кои би сме, ја истуриле целата жолчност на нашата критика, нема достапно вистински противници. Едно „заканувачко“ прашање: Кој е против културата на работниот човек? Кој меѓутоа, овој специфичен проблем аналитички може да се продлабочи и тогаш истроши нашата критичка муниција ако се запрашаме — не е ли толку баран противник меѓу нас, скриен и маскиран ака да едно декларира, а друго работи? Не е ли противник

оној кој зборува за потрошувачката псевдо-култура, што се сомнева дека пазаришната вредност на културното добро во основа одредува што нам ни е потребно, а што не, и тн. ...? Од овој аспект гледан проблемот добива многу хоризонти кои дури и тешко се поврзуваат. Но, да се обидеме да тие хоризонти ги конвергираме со помош на (леќата) односно нашиот културен трен или хаос, а во „Фокусот“ да ги конфектирам последиците односно заклучоци од тие тешко поврзливи хоризонти. Но да, почнеме!

Културата треба да воспитува, оплеменува таа ја исклучува сметката заснована на ниските сграсти (парнографија) насилне, музички невкус и тн.).

Треба да се одржиме и живееме на пазарот, кој подобро тука ќе помине, ќе има поголеми пофити, кој не може да помине, поминува веднаш или набргу.

Бројот на дистрибутерите кои увезуваат филмови се зголемува.

Квалитот на репертоарот пропаѓа.

Добиваме нови академии на науките.

Добиваме нови генерации на неписмени.

Бројот на кино-двораните опаѓа.

Бројот на домашните филмови расте.

Приходите од домашниот филм во една Република со мал колектив зависат од бројот на гледачите, а во другите — воопшто не зависат од успехот на пазарот.

Телевизијата која има обезбеден милионски аудиориум, гладна е за филмови.

Куси филмови (и други) гладни се за гледање.

Културната политика е на ниво на оние кои ја водат. Потребно е поголемо учество, поголемо управувачко влијание на културните работници.

Културните работници, театри, пренатрпани се со менаџерски работи, трчање за средства, состанчувања, како да ги ослободиме од тоа?

Културата ќе може да се развие тогаш кога ќе се развијат (неразвиените) културни потреби. Пред тоа вложувањата во културата не се рационални.

Културните потреби можат да се развијат тогаш кога ќе се развие (неразвиената) култура. Пред тоа вложувањата во културата не се рационални.

Без пропаганди, реклами, пополаризирање со модерните средства на комуникации без пошироки популарности на експонираните проагонисти — нема поширок продор на културата на пазарот.

На вистинските вредности не им е потребна реклама, вистинскиот уметник никогаш не изигрува звезда.

Ние сме отворени за сè што е авангардно, што влече напред.

Кај публиката поминува само она што задоволува најширок вкус, стандард, лабилни критериуми, и она што на сите им конвенира.

Потребата од едно резиме или заклучок очебијно е излишна, затоа што експонираните антагонистички и опонентни елементи и присутности во нашата културна сфера, елоквентно го посочуваат и на показ го даваат тој културен хаос и една своевидна дисхармонична констатација на нашите културни добра.

Љубомир Поповски

Секавајте се

Претседателот на Сојузот на борците на НОБ Злате Биљановски на 8-ми март на свечен начин го откри споменикот „Жена борец“ во историскиот парк во Скопје. Скулптурата ја изработи познатиот вајар Боро Мириќевски.

Паркчето е одамна уредено, со зелена трева, многу дрвја и прекрасен водоскок, но се наметуваше потребата од присуство на некоја скулптура која ќе стане симбол на овој парк. Прекрасно дело во бел мермер најпосле е тука. Гордо стои во паркот, меѓу зеленилото, се белее и го привлекува погледот.

На свеченото откривање присуствуваа неколку претседатели и луѓе од „висок ранг“, неколку доведени деца и други. При тоа чувме: „Во овој споменик ние ја препознаваме жената-борец која што се борела за... за слободен универзитет... за... ја препознаваме жената-борец...“

Свеченото откривање заврши. Неколку часа подоцна бев пак во паркот и имав можност да ги слушам коментарите на граѓаните кои што зачудено и несигурно го набљудуваа споменикот од сите страни. Тоа го повлече моето внимание и решив да ги забележам коментарите на „широките народни маси“.

„Жити мајка, каква е оваа жена?, не сум сретнал ваква досега. А дека е борец се гледа, онаа малана дупка е од куршум, а големата сигурно од граната, ха, ха, ха.“ Двете момчиња се оддалечија смеејќи се.

Навистина некако чудно делува отворот во средината на споменикот!

Два граѓанини со голем број години на плеките, се потпреле на своите бастуни, гледаа во скулптурата и дискутираа дека не се разбираат во „модерните работи“, но овдека веднаш се гледа дека се работи за жена, друго неможе да биде.

Еден средовечен човек и пријде на статутата, ја згледа зачудено, се доближи уште малку, погледа во дупката, заврте со главата и рече: „Жена, тја.“ и си отиде.

Маалскиот мангуп им објаснуваше на клинците дека ова е жена, а дупката што ја гледаат е отворот низ кој се провира штркот пред да ги донесе на светов.

Многумина се сложија дека споменикот со своето белило го освежува и така убавиот парк.

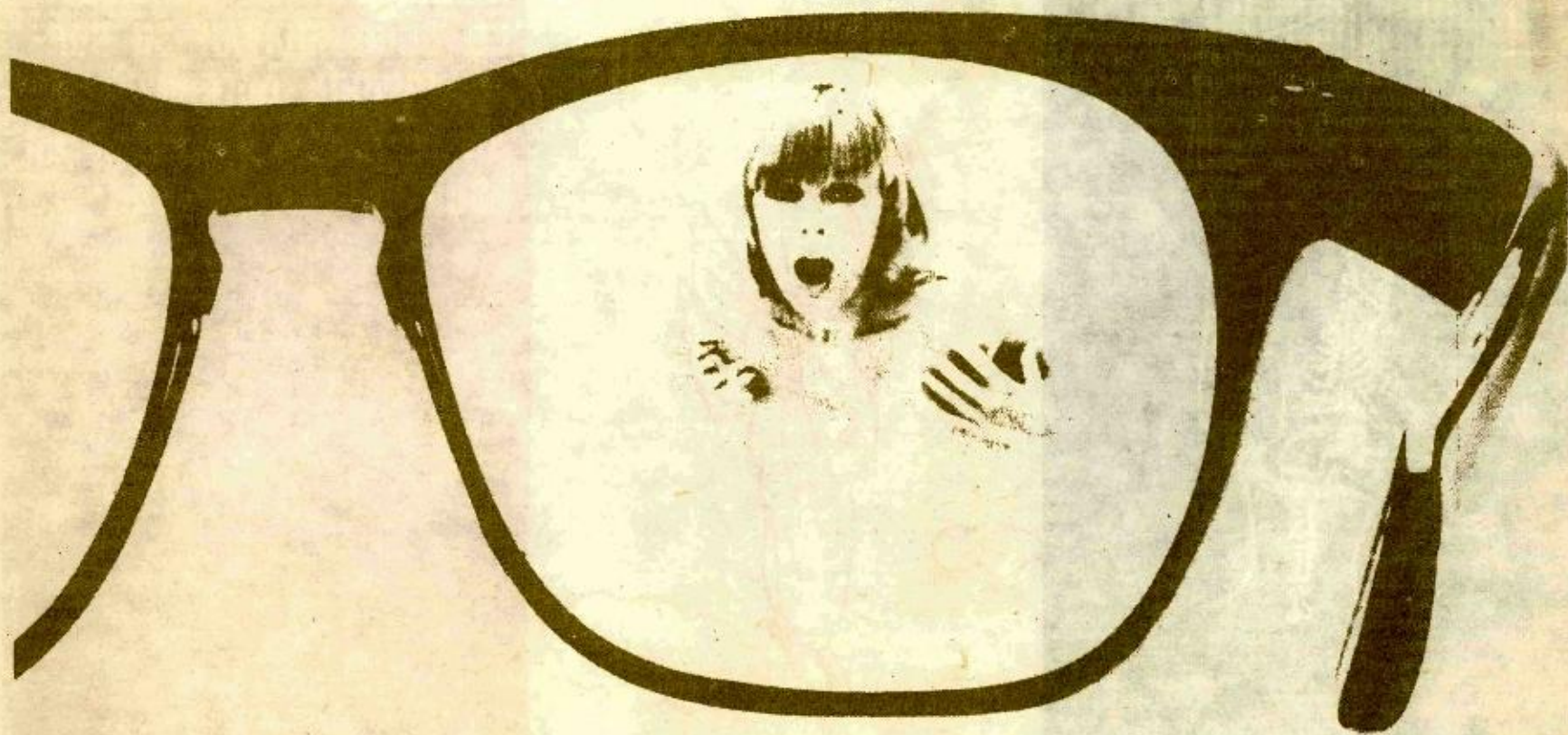
Една жена рече и „Прекрасно, навистина прекрасно“.

На најголем беше бројот на оние што сомнително загледуваа од сите страни и велеле дека ако не знаеле од напред што треба ова „чудо“ да биде, никогаш не би познале.

Девојката што стоеше до мене рече дека главен „штос“ би било кога ова не би бил вистински споменик, туку некој по грешка донесен.“ Го напуштив паркот весел и насмевнат.

Општо, сите се задоволни, што е најважно, покрај погледот, скулптурата повлекува и разговор. При ова, секој се става во улогата на „славните критичари“, на кои сè може да им чини или нечини, по нивни сопствен избор а најмногу во зависност од името на творецот. Слава им!!!!

М. Зорбоски

ЗРНЦУЛИЊА НАРОДНА ФИЛОЗОФИЈА

1. КОЈ ДРУГОМУ ЈАМА КОПА, САМ ВО НЕА ГРАДИ КАРИЕРА
2. КОЈ РАНО РАНИ, ОСТАНУВА НЕ НАРАНЕТ
3. КОЈ ВИСОКО ЛЕТА, НИСКО ПОСТАВУВА
4. ВОЛКОТ ВЛАКНОТО ГО МЕНУВА, А ПО ЛОЖАЈОТ НИКОГАШ
5. УРБАНИЗИРАНА КУЧКА, СЛЕПИ КУЧИЊА РАГА
6. КАЈ СИ НОСЕШ, ТАМУ КЕ СЕ ОЖЕНИШ
7. НА ПОДАРЕНОТО МАТАРЕ, ЗАБИТЕ МУ СЕ ИРЕЛЕВАНТНИ
8. БРАТ ЗА БРАТ, ФУНКЦИЈА ЗА ПАРИ
9. ДОДЕКА КУЧКАТА НЕ МРДНЕ СО ДИРЕКТИВА, КУЧИЊАТА НЕ ТРЧААТ ПО НЕА
10. КРУШАТА ПОД КРУША, НАОГА ЛАДОВИНА

склепал
СТЕФАНОВСКИ Горан

Избор на најубава Скопјанка

Сите информации во врска со изборот на најубава Скопјанка ќе ги најдете во ревијата. Право на учество имаат сите девојки што живеат во Скопје, на возраст од 16 до 25 години. Својата фотографија испратете ја по пошта до Редакцијата на Ревиијата. Доколку нема фотографија, нашата фото служба ќе Ви ги обезбеди.

Поседна напомена:

Кандидатките да носат со себе пилули за контрацепција, организаторот да не биде изложен на непотребни трошоци

Ајде да се договориме уште на почетокот да не кажеш после типот се прави Цек.

Јас ќе го водам овој дневник во твоје име. Твоето име нема да биде споменато, и онака си анонимус. Сите долгови на твоје и моје име никој не ќе му ги признаеме. Некому нема да му останеме должни. Овој дневник ќе биде инокник. Нокните птици се рамноправни со дневните. Истото важи и за сверките.

Овој дневник бележи сè што се забележува: убаво, грдо среќно, несреќно, вљубено, напнато, болно, шашаво, политичко, аголитичко, ефемерно, етерично, духовито, духовно, вистинито, сонувано, измислено, двосмислено, црно-бело, колор, цртано, сликано, видено, чудно, вчудоневидено, комплицирано, имплицитно, остро, тало, заоблено, кошесто, облично голо, дупло голо, и се така во тој стил.

Ајде сега да се објасниме. Зошто токму дневник на ПРОСЕЧЕН тип? Затоа што типот е сечен и за про и за контра. Зошто дневник на еден тип? Затоа што топовите водат војна, а не дневник, а нам војните ни се преку денисот да не кажам преку цоемакманусот. А денисот фала на прашањето, ми е тип-топ. Лани еднаш, годинава поретко.

Овој дневник веројатно ќе личи на твојот, па можеби затоа ќе е просечен. Извини, ако татко ти има натпросечни примања, не значи дека е и натпросечен дух. Тој како и сите негови сомисленици е конјуктура. А бидејќи рекле келпер тел фис јасно е дека деланката паднала покрај цепанката. Затоа слободно можеш некои страници од дневникот на таткоти и да издаваш нов „Фокус“.

Мајка ти како нееманципиран елемент не водела дневник неа ја водел татко ти по таваните на револуцијата менувајќи ја топлината на сламата и борејќи се. Во таа исцрпна борба си се родил ти, а татко ти за тоа добил орден за заслуги за народ со златни зраци и барокна фотелја. Сестра ти дојде подоцна во периодот кога се делеа фабрики на работниците. Како најдобар работник, татко ти освен фабрика, доби и секретарка, на која ти ги направи своите први чекори. Твоите акции беа опикувањата на теренот под стручни инструкции на татко ти. Е токму тие страници можеш да ги препишеш од неговиот дневник. Страниците со инструкции.

Гледам дека си воодушевен од моите аполитични инсинуации. Многу лесно наседнуваш на такви фазони. Ти сеуште не си расчистил во својот амбар, да не речам глава, а веќе се пресметнуваш со татко ти и неговите сомисленици. Кога ќе имаш мислење за себе тогаш мисли и за другите.

Она што ти го правиш на мансардата кај типот што вози педжочетрстопет нема врска со револуцијата на татко ти. Мислиш: сценграфијата е иста, па мора драмата да има исти кулминанти. Димот од бомби ти го бркаш со дим од цигари (ај да не кажам ни збор за правото потекло на твојот дим). Во таа драма, што ти сакаш да ја поистоветиш со драмата на таткоти, па и да ја ставиш над неа, залудно внесуваш оригинални решенија и штосеви со црвено светло и музика на магиш и грамиш кога немаш чиста драматуршка линија, а да не зборуваме за идеја. Ти си безидеен, апатичен, десперадос, пацифист. Ти напаѓаш се и сешто, апологетите ги фрлаш под нозе, корифеите ги прогласуваш за анти-слухисти, критицираш, фрлаш камења, пишуваш во „Фокус“, криши прозорци, милиционерите ги ви-

ДНЕВНИК НА ЕДЕН ПРОСЕЧЕН ТИП

каш пајкани-оговарани зад грб, гледаш квиз и тврдиш дека тие таму немаат врска, а не можеш да одговориш на ниедно прашање, од спортот знаеш најмногу, а тоа е нула еден и два и чекаш да ти падне премија, па да купиш емци или ферари мачките да лудуваат по тебе, да одиш на Тахити, да станеш беким-фехмију преку ноќ, да се појавиш на телевизија скопје, значи сонуваш, вобразуваш, летааш, фантазираш, медитираш — кажано во жаргон, а дланките ти остануваат жедни за плуканица. Значи освен што си безидеен ти не сакаш ни да работиш.

Гледаш ли дека пак наседна. Бесен си што те секцирам. Но френде, Јас не би бил ти кога би пишувал против тебе. Само сакам да ти покажам дека ти многу лесно се воодушевуваш, и многу лесно се разбеснуваш. Какви се тие поларизации кај тебе. Каде ти е ставот. Определи се: или ќе се воодушевуваш или ќе си бесен. Ми се чини дека е подборо да си бесен. Барем ќе можеш да касаш кога те провоцираат. Воодушевувањето успива кога доаѓа, по злонамерни води но води кои ти годат. Бесот, ако се јави како реакција на нападот врз твојот интегритет на свесно битие тера на спротивставување, на револт, на борба. Бесот е предуслов за дејствување. Престани веќе еднаш да си играш мижитатарата по мансардите. Слезе долу и исправисе на нозе. Спротивстави се со дела, доста медитираше!

Реков дека јас не би бил ти, кога би пишувал против тебе. Но, не значи дека ќе ти се додворувам, дека ќе ти се додворувам, дека ќе ти подворувам, дека ќе ти се умилкувам, дека ќе те галам со перце, дека ќе ти правам црни политички штосови за да ме прогласиш за храбар и да се поистоветиш со мене. Ако некому му удрам чврга не значи дека тебе ќе те прескокнам. Ако некому му ја отсекам главата, нека ти е јасно дека ќе ја ставам покрај твојата-веќе отсечена. Опасно делувам зар не френд?

Гледам дека и по трет пат ќе наседнеш, па јаде да го завршам овој увод во твојот и мојот дневник. Дневникот на таткоти остави го. Ако е интересен историјата ќе го прелиста, ако не е нека лежи во правта на времето, а на глупците нека им служи за десерт. Оста-вија и мајкати која тогаш кога те раѓала в слама, имала чувство дека раѓа нов исусхристос далеку од Витлеем. Важен си ти; твојата сестра исто така.

Па почни го веќе твојот дневник, а потоа потпиши го со моето име.

Коле Малинов

ПОЕЗИЈА И РЕВОЛУЦИЈА

Нашите срца се глас на скротен гром

Постојат револуции чие времетраење не се одредува со број. И нивното попрште не може да се покаже со прст на географска карта.

Постојат револуции кои не се одиграле и нема да се одиграат.

Тие едноставно се одигруваат.

„Јас сум црнец:

Црн како што е црна нокта.

Црн како најголемите длабочини на мојата Африка.“

Оваа револуција која во секој дел на светот носи инакво име, почнува незнаено кога бидејќи:

„Бев роб:

Цезар ми допушти да ги метам неговите прагови.

А ги чистев и чизмите Вашипгтонови.

Бев влечач.

Растеа пирамиди под рацете мои.

А и малтер мешав за градбите Вулсвортови.

Бев пеач:

Од Африка па сè до Цорција

Ги пренесував нашите тајни напеви...“

И навистина,

Тој црн човек чие срце можеби вечно ќе остане тајна има чуден начин на борба.

До нас често не допира скоро ништо освен неговиот бенцо или „там-там.“ А тој сепак постои. Сè повеќе постои. Можеби свесен за нашата збунетост пред неговата судбина и нашата љубопитност пред неговата иднина, вели:

„Било кој

Поарно одошто

Никој

Во таа пуста квечерина

И сама змија

Што морници мами

Во песоков овде —

Поарна е од никого

На ова пусто

Тло.“

Тој црн човек кој со векови го убедувале дека сме подобри од него, денес ни се подсмевнува:

„Вратете ми ги моите црни кукли

За тие да ја изгонат

сликата на белите блудници, продавачки на љубов

кои непрестано поминуваат

по булеварот на мојата досада.
Вратете ми ги моите црни кукли
За тие да ја изгонат
Сликата вечна
Сликата лажна
Вратете ми ги моите црни кукли да играм со нив

Наивни игри по свој вкус
Оставајќи под закрилата на нивните закони

Пак да станам срчан

И храбар

Да бидам јас

Каков што вчера бев

наполно онесвестен

каков што вчера бев.“

И така, полека, неповратно, исчезнува од нашата свест сликата на црнец веслач во галија, црнец со неподнослив терет на плеките, црнец берач на памук. А оваа песна на црната девојка:

„Длабоко на југ во Дикси

(Ми го кине срцево бол)

Мојот млад црн љубен

На распаке, обесен, гол.

Длабоко на југ во Дикси

(Телото на ветер му се нишка)

Го прашав белиот Исус

Вреди ли да се молам ушти“?

станува минато.

А секаде каде што има барем две црни дланки додира:

„Ќе кренам врева од сите тајни крила

сè до меѓите на сонот.

Марија Икономова

Нелекторирана колона

Меѓу земја и небо

Паметни, оној ден
нешто беше зелено
песната, и неа...
Но замисли еднаш
интегратата е мала,
чистична рампа
еден тесен стон!
Да, се враќам
не запри,
направи обид
човекот е појак од челик.
Устреав,
Траги од борба,
нескротени чувства,
осветлени брегој
полни со живот.
Се топи, се лее
мразот?
не, еден сив облак
донесен од ветрот.

Лазо Јовески

Ти

Ти, која те сретнав
на еден крстопат,
ти која не сакав
да те сретнам никогаш
ти, која ми го зеде
безгрижното детство
и моето небо
ми внесе возраст,
ти, во која
се заљубив за првпат;
ти, која ме понесе
со силата на моќта
на вистинската љубов...
каде си ти, сега?

Горги Спасов

Како што е веќе извонредно добро познато во Англија секоја недела излегува голем број како сингл, така и ЛП плочи, па е навистина тешко да се издвојат оние кои заслужуваат внимание. Тоа зависи и од вкусовите што уште повеќе ја отежнуваат работата. Било како било, ова не е обид да се издвојат само добрите плочи туку едноставно преглед на поновите издавници од англиските куќи.

SIMON and GARFUNKEL (Brigde Over Troubled Waters

Оваа снимка на дуото Сајмон и Гарфункел се наоѓа и на нивниот последен истоимен албум кој моментно постигнува голем успех. Карактеристични се вокалите на Пол Сајмон што наликуваат на некои црковни песни. Ритамот е смирен а текстот како и секогаш, фантастичен. „Ке се истегнам на земјата како мост врз тегобните води“.

JUICY LUCY/Who Do You Love

Групата „Јуици Луци“ претставува ново име на музичката сцена. Пред кратко време новооснованата компанија „ВЕРТИГО“ издаде нивни сингл со име „КОГО ГО САКАШ“. Ритамот на оваа песна е полн со динамика, придружен со извонредна гитара и интересен вокал кој по малку мириса на FRANK ZAPPA или EDGAR BROUGHTON. Чиста „ундерграунд“ снимка. **HERMAN'S HERMITS**/Years May Come Years May Go

„Годините доаѓаат ,годините си одат“ е најновиот сингл на групата „HERMAN'S HERMITS.“ Тоа е прилично плитка снимка иако токму таквите денес успеваат на топ листите. Мелодија која се допаѓа при првите три слушања, а потоа паѓа во тотален заборав. **DORIS TROY/Ain't That Cute**

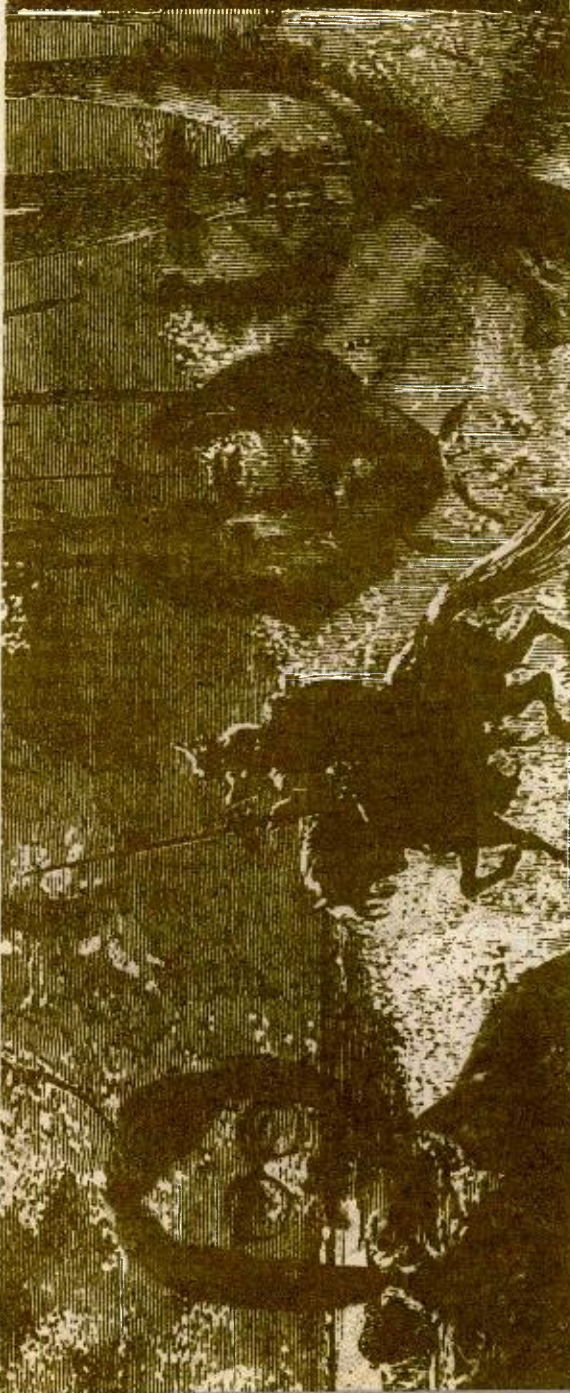
„APPLE“ компанијата издаде уште една одлична но очигледно некомерцијална плоча. Тоа е посната „ЗАРЕМ ТОА НЕ Е УБАВО“ на црната пејачка **DORIS TROY**. Мелодијата е извонредно хармонична но прилично тешко влегува во уво што ќе биде и причина за нејзиниот неуспех на листите. Инаку продуцент е **GEORGE HARRISON**.

DAVE CGARK FIVE/Everybody Get Together „Соберете се заедно“ е име на новата плоча од прилично популарните **DAVE CLARK FIVE**. Оваа песничка е прилично слична во некои фрази на нивниот хит „RED BALLON“. Текстот е сличен на оние кои **JOHN LENNON** ги воведо во мода со своите „кривини“ за мир. Со еден збор ништо нарочито.

JOE DOLAN/You're Such Good Looking Woman Значи овој тип апсолутно не го поднесувам. Не знам зошто не непрестано чувствувам нешто во стомакот кога го слушам него. Песната „Ти си така убава жена“ е најбанален вид на балада. Гласот на Долан ми личи на гласот на **TOM JONES** кога овој би пеел мртво настинат. Сигурен сум дека за некоја недела оваа песна ќе биде високо на топ листите. По фаволите!!!! **THE BEATLES/Let It Be**

Ова всушност и не е кој знае како нова плоча но е доволно нова за да добие пропусница во оваа листа. Значи, тука е Пол со својот распеан баладерски глас кои придружуван со извонредната органа на **BILLY PRESTON** и интересната композиција прави една солидна плоча. Вокалната придружба е нормално, од од Јохн и Георге. И покрај сите епитети оваа песна останува просек за Битлси.

НЕКОИ НОВИ ПОП ПЛОЧИ НА АНГЛИСКИОТ ПОП ПАЗАР

CUFF LINKS/When Judy Comes Around „Кога ќе се појави Цуди“. Коф Линкс. Пих, пих, пих.

LOVE AFFAIR/Lincolh County

Ова е прва плоча која групата „Љубовна афера“ ја снимил со својот нов вокален солист Аугуст Иди. Типична снимка за нивниот стил. Распеана мелодија (од репертоарот на КИНКС) со богата оркестарска придружба, симпатичен глас... тоа е доста за успех

Верувам дека ви стапа здодевно да слушате само за малите плочи. Затоа да фрлиме едно „окц“ и на ЛП плочите.

DIANA ROSS and THE SUPREMES/Cream Of The Crop

Последен албум на оваа сјајна група која е навистина е крем како што впрочем кажува и самиот наслов. Мелодиите се во стариот познат СУПРЕМЕС стил за кој не е потребно многу зборување. Најинтересни композиции се веќе познатата **SOMEDAY WE'LL BE TOGETHER, YOU GAVE ME LOVE** и прошталаната **BEGINNING OF THE END**.

BADFINGER/Magic Christian Music

Конечно ЛП од **БАДФИНГЕР** кој, веднаш да се разбереме не е сјајен. Тука и таму може да се издеде некоја композиција како старата **COME AND GET IT, CRIMSON SHIP** (која е интересна само поради убавиот изговор на зборот **Гримсон**), **MAYBE TOMORROW** и тоа е сè. Всушност од една плоча со мелодии од комичен филм и не треба да се очекуваат симфониски звуци, зарем не?

CANNED HEAT/Cook Book

Новиот албум на „Конзервираниот гнев“ се вика „**COOK BOOK**“ што значи, „Готвач“. Всушност тука нема ништо ново зготвено бидејќи сите композиции се од нивните стари плочи. Да ги споменеме **ON THE ROAD AGAIN, FRIED HOCKEY BOOGIE GOING VP THE COUNTRY**. За овие композиции е одамна сè кажано така да сè што јас можам да кажам е тоа добра музика и добар избор на нумери од нивниот репертоар.

IN OUR OWN WAY/Various Artists

Куќата **BLUE HORISON** позната по своите блуз плочи издаде еден албум на повеќе групи и пејачи по намалена цена. Тука се сретнуваме со имиња како **Отис Спанн**, **Гхискен Схаск**, **Аунслеј Дунбар** **Реталиатион**, **Схампион Јаск Дупрее** итн. Ова е извонредна плоча која по секоја цена мора да ја чуете. Дури и ако не сте големи љубители на блузот, во што не верувам. Меѓу најдобрите нумери спаѓаат и **RAINING IN MY HEART, HAMBONE BLUES, IT'S HARD BUT IT'S FAIR** и т. н. **SHOCKING BLUE/At Home**

Верувале или не по холандската група „Шокантно плаво“ ја издаде својата прва ЛП плоча. Впрочем што има тука чудно. Успехот на песната „**ВЕНУС**“ мораше да биде прославен со такво нешто. Плочата е скоро цела во **HARD ROCK** стил со исклучок на некои ретки бавни нумери кои баш и не одговараат сосема на оваа група. Тука се песните **ACKA RAGA, LOVE MACHINE, LOVE BUZZ, BOLL WEEVIL** и секако **VENUS**. Колку за денеска беше доста ако не и премногу. Ве оставам на судни маки која плоча да ја набивите за себе. Ако се двоумите дојдете било кога во редакцијата на советување.

со ПОП поздрав
Горан

